

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTERGÖTLANDS LÄN

BESLUT
2004-10-28

Diarienummer:
511-81299-2002

Sida
1(9)

Naturvårds- och fiskeenheten
Tord Wennerblom
0521-60 54 64

Delg.kvitto

Enligt sändlista

Beslut om bildande av naturreservatet Bratteforsån i Uddevalla kommun

Innehåll

Beslut
Syfte
Föreskrifter för naturreservatet
Administrativa data
Beskrivning av naturreservatet
Planeringsbakgrund
Behov av och motiv för skydd
Ärendets handläggning
Upplysningar

Bilagor

Bilaga 1. Beslutskarta
Bilaga 2. Översiktskarta
Bilaga 3. Skötselplan
Bilaga 4. Sändlista
Bilaga 5. Hur man överklagar

Beslut

Länsstyrelsen beslutar att det område, som på bilagd karta (bilaga 1) avgränsats med streckad röd linje, skyddas som naturreservat med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808).

Reservatets namn skall vara **Naturreservatet Bratteforsån**.

Med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd fastställer Länsstyrelsen skötselplanen i bilaga 3.

Syfte

Syftet med reservatet är att:

- ?? bevara ett unikt ravinlandskap med artrik lövskog och värdefull flora och fauna, däribland ett flertal rödlistade epifytiska kryptogamer och mollusker.
- ?? vidmakthålla landskapet kring Bratteforsåns dalgång med lövskog, vattendrag, hävdade betesmarker och brynmiljöer i nära anslutning till varandra.
- ?? bevara åns naturvärden, bl a som värdefull livsmiljö för flodpärlmussla samt reproduktionslokal för lax och havsöring.
- ?? bevara dalgångens geomorfologiska värden.
- ?? följa upp åtaganden som följer av medlemskapet i den europeiska unionen. Naturreservatet har godkänts av regeringen att ingå i det europeiska nätverket av skyddade områden, Natura 2000.
- ?? bevara och förbättra den gynnsamma bevarandestatusen hos de naturtyper och arter som ingår i EU:s fågel- och habitatdirektiv och som finns inom reservatet; boreonemorala, äldre naturliga ädellövskogar av fennoskandisk typ med rik epifytflora (9020), artrika torra-friska låglandsgräsmarker av fennoskandisk typ (6270), alluviala lövskogar som tidvis är översvämmade (91E0), naturliga större vattendrag av fennoskandisk typ (3210), *Alcedo atthis* kungsfiskare (A229), *Salmo salar* lax (1106), *Margaritifera margaritifera* flodpärlmussla (1029), *Vertigo angustior* smalgrynsnäcka (1014) samt *Bryhnia novae-angliae* brynia (1979).

Syftet skall tryggas genom att:

- ?? lövskogen skyddas mot avverkning och rationellt skogsbruk.
- ?? området skyddas mot all form av exploatering.
- ?? hagmarkerna hålls öppna genom bete och värdefulla brynmiljöer bevaras.
- ?? ån skyddas mot åtgärder, ingrepp och utsläpp som kan spolia dess värden för växter och djur.
- ?? ravinen skyddas mot åtgärder som kan förhindra naturliga geologiska processer som småskred att fortgå.

Föreskrifter för naturreservatet

För att uppnå syftet med reservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 3 och 21 §§ förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., att nedan angivna föreskrifter skall gälla. Vård och förvaltning skall bedrivas i enlighet med upprättad skötselplan, bilaga 3.

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att använda mark- och vattenområden

Förutom föreskrifter och förbud enligt andra författningar är det inte tillåtet att:

1. uppföra byggnad eller annan anläggning.
2. uppföra mast, antenn, torn eller anlägga mark- eller luftledning.
3. anlägga väg eller parkeringsplats.
4. spränga, borra, schakta, tippa och fylla ut med massor.
5. dika, muddra, dämma, valla in eller avleda vatten.
6. anordna upplag eller deponera massor.
7. avverka träd, röja, gallra, så eller plantera skog eller utföra annan skogs-
vårdsåtgärd.
8. skada eller ta bort vindfälle, torraka, låga eller annat dött träd.
9. bedriva täkt i någon form.
10. gödsla betesmarkerna.
11. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel.
12. plantera in djur- eller växtart.
13. inom naturreservatet släppa ut obehandlat dagvatten från det kommunala
ledningsnätet.

Kommunen skall vidta förebyggande åtgärder för att så långt som möjligt motverka utsläpp av obehandlat eller delvis obehandlat avloppsvatten till Bratteforsån, som kan ske vid haverier, driftstörningar eller hydraulisk överbelastning på ledningsnät och pumpstationer tillhörande Ljungskile avloppsreningsverk. Om driftstörning eller haveri ändå inträffar som medför utsläpp av avloppsvatten, skall kommunen ha beredskap så att skyddsåtgärder snabbt kan vidtas för att förhindra utsläppet.

Det är vidare förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

14. använda ån för bevattning eller annan typ av vattenuttag.
15. anlägga nya stigar.
16. sätta ut ålkista.

Åtgärder som anges i den till detta beslut hörande skötselplan får utföras, av förvaltaren eller av den som förvaltaren utser, utan hinder av föreskrifterna.

Underhåll av fornlämningar och andra kulturhistoriska värden inom reservatet får utföras utan hinder av föreskrifterna.

Reparationer av befintliga mark- och luftledningar i befintlig sträckning samt underhållsröjning kring befintliga ledningar får utföras utan hinder av föreskrifterna. Dock skall små träd och buskar som inte har betydelse för ledningsunderhåll lämnas kvar. Markskador ska så långt möjligt undvikas. Samråd skall om möjligt ske med Länsstyrelsen innan arbetet påbörjas. Om samråd inte kunnat ske ska Länsstyrelsen utan dröjsmål informeras skriftligen om åtgärd som vidtagits och om orsak till att samråd inte kunnat ske innan arbetet påbörjades. Nergrävning av befintliga luftledningar, anläggande av nya vägar i samband med underhåll av ledningar samt anläggande av mark- eller luftledningar i nya sträckningar får dock inte ske utan dispens från Länsstyrelsen.

Underhåll av befintliga vägar och vägbroar inom och angränsande till naturreservatet får utföras utan hinder av föreskrifterna. Samråd skall om möjligt ske med Länsstyrelsen innan arbetet påbörjas. Om samråd inte kunnat ske ska Länsstyrelsen utan dröjsmål informeras skriftligen om åtgärd som vidtagits och om orsak till att samråd inte kunnat ske innan arbetet påbörjades.

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken samt 3 och 21 §§ förordningen (1998:1252) om områdesskydd gällande förvaltning av reservatet

Förvaltaren har rätt att:

1. Märka ut reservatet.
2. Sätta upp informationstavla på plats som anges i bifogad skötselplan.
3. Utföra åtgärder enligt till beslutet hörande skötselplan, såsom avverkning av gran och betesdrift.

Förvaltare och förvaltningsuppgifter:

1. Förvaltare är Väst kuststiftelsen. Förvaltningen skall ske i samverkan med Uddevalla kommun samt berörda markägare och ledningsinnehavare.
2. Naturreservatet utmärks genom förvaltarens försorg enligt anvisningar av Naturvårdsverket.
3. Förvaltningen bedrivs enligt skötselplan som fastställs av Länsstyrelsen, bilaga 3. Skötselplanen skall ligga till grund för naturreservatets skötsel och skall vid uppkommande behov revideras.

C. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar är det inte tillåtet att:

1. framföra motordrivet fordon eller cykla utanför befintliga vägar. Gäller ej mark- och sakägare vid skötsel av fastigheten, anläggningar och liknande.
2. plocka, gräva upp eller samla in kärleväxter, mossor, lavar, svampar, insekter, mollusker och vattenlevande djur. Undantag gäller för bär och matsvamp.
3. skada eller ta bort döda träd och vindfällan.
4. skada eller göra åverkan på levande träd och buskar.
5. tälta.

6. medföra hund som inte är kopplad. Gäller ej markägare och jakträttsinnehavare vid jakt.
7. göra upp eld.

Med stöd av 7 kap 7 § miljöbalken kan Länsstyrelsen i särskilda fall medge undantag från meddelade föreskrifter.

Administrativa data

Namn: Bratteforsån
Kommun: Uddevalla
Areal: 42,1 ha
Fastigheter och ägare: Anfasteröd 1:138
Uddevalla kommun, Stadshuset, 451 81 Uddevalla
Anfasteröd 2:1
Anders och Mona Söderlund, Anfasteröd 127, 459 91 Ljungskile
Anfasteröd 2:13
Tony Ståhl och Christina Larsson, Brattefors 111, 459 91 Ljungskile
Ljung 1:1
Tommy och Liselotte Hågensen, Lyckornav. 11, 459 33 Ljungskile
Ljung 1:11
Naturvårdsverket, 106 48 Stockholm
Skafteröd 1:3, 1:8
Sven Erik Thorsson, Skafteröd 159, 459 91 Ljungskile
Skafteröd s:5
Torkel och Karin Torkelsson, Klev 11861, 459 91 Ljungskile
Sven Erik Thorsson, Skafteröd 159, 459 91 Ljungskile
Fritiof och Ragnhild Berndtsson, Gunneröd 12130, 459 91 Ljungskile
Kjell Persson, Skafteröd 12421, 459 91 Ljungskile
Kjell Karlsson, Skafteröd 134, 459 91 Ljungskile
Förvaltare: Västkuststiftelsen
Natura 2000: Bratteforsån SE0520162

Beskrivning av naturreservatet

Naturvärden

Bratteforsån rinner norrut från sjön Stora Hällungen och mynnar i havet i höjd med Ljungskile i Uddevalla kommun. Reservatet omfattar ca 3,5 km av den totalt ca 8 km långa ån med omgivning. Dalgången inom reservatsområdet innehar både höga naturvärden samt geomorfologiska värden. Bratteforsån rinner meandrande genom en välutvecklad och i lerlagren djupt nerskuren ravin med flera skredärr. Ravinens branta slänter är i den norra och mellersta delen av reservatet bevuxna med en artrik lövskog. Närmast ån dominerar klibbal, men här finns även inslag av ask och alm. Längre upp längs slänterna finns en del grov till mycket grov ek, en kvarleva från den tid då ån omgavs av öppnare hagmarker. Här växer även lönn, lind, hägg, gran, vildapel och hassel. Alarna närmast ån har utvecklat relativt kraftiga socklar. Det finns gott om död ved i området i form av både lågor och döda, stående träd. Lövskogen hyser ett flertal signalarter och rödlistade epifyter. Ungefär mitt i reservatsområdet har ravinen ett botaniskt kärnområde, med rik lundflora och grova ädellövträd med rik epifytflora. Längre söderut om-

ges än av betesmarker med en ridå av huvudsakligen klibbal längs vattendraget.

Bratteforsån har en artrik och värdefull bottenfauna, och hyser en av länets största populationer av flodpärlmussla. Ån är även en viktig reproduktionslokal för uppvandrande lax och havsöring. Ravinen utgör även ett fint fågelområde med arter som kungsfiskare, strömstare, näktergal, mindre hackspett, mindre flugsnappare, skogsduva m m. Dalgången hyser också en rik molluskfauna varav ett par arter är rödlistade.

Kulturhistoriska värden

Vid Brattefors anlades en kvarn 1574 och under 1800-talets mitt tillkom även en såg på samma plats. Dessa var igång en bit in på 1900-talet. Idag finns en kvarnlämning kvar bestående av fördämningsvall, kvarndamm, kvarnränna, fundament för träränna, kvarngrund, husgrund och rester av kvarnväg (RAÄnr 182). Ca 500 meter nedströms finns ytterligare en kvarnlämning bestående av fördämningsvall, kvarndamm, kvarnränna med sten-satt kant, kvarnhusgrund och fragment av kvarnstenar (RAÄnr 183). Mitt i området finns lämningar av Anfasteröd såg. Inom området finns även en kolerakyrkogård (RAÄnr 64), en fångstgrop för varg (RAÄnr 46, osäker uppgift), en höglignande bildning (RAÄnr 43) samt eventuellt berörs en stenåldersboplatz (RAÄnr 163), vars avgränsning dock är osäker. I reservatets norra ände berörs en stenvalvbro (RAÄnr 154) som uppfördes 1820.

Friluftsliv

I området finns inga anläggningar eller anordningar för friluftslivet. Det är visserligen ett tätortsnära naturområde, men besöks inte i särskilt stor utsträckning av allmänheten, med undantag för speciellt djur- och naturintresserade personer. Dalgångens kuperade terräng med branta slänter och gott om liggande träd gör det bitvis svårt att röra sig i området.

Markanvändning

Södra delarna av reservatet utgörs av betesmarker som hävdas med huvudsakligen nötkreatur. Två mindre områden med planterad granskog finns i höjd med Bakerödsbäckens utlopp i Bratteforsån.

Bebyggelse och anläggningar

Det finns inga byggnader inom området. I södra delen av reservatet finns en luftledning tillhörande Vattenfall.

Dämmet vid Lyckorna kvarn nedströms reservatsområdet utgör ett partiellt vandringshinder för uppvandrande lax och havsöring. Ansökan om hel eller delvis utrivning av dämmet kommer att lämnas in till Miljödomstolen. Syftet med utrivningen är att förbättra förutsättningarna för både lax, havsöring och flodpärlmussla, som är beroende av lax och havsöring för sin reproduktion.

Planeringsbakgrund

Riksintressen m.m.

Bratteforsån ingår i område av riksintresse för naturvård enligt 3 kap 6 § miljöbalken (NRO14104 Bratteforsån och Hällungen). Den omfattas även av särskilda hushållningsbestämmelser enligt 4 kap miljöbalken. Områdets naturvärden finns dokumenterade i bl a följande inventeringar: ädellövskogsinventeringen i Uddevalla kommun (objekt nr 15, klass 1), ädellövskogsinventeringen i Göteborgs och Bohus län (klass 1), ängs- och hagmarksinventeringen i Uddevalla kommun (objekt nr 8 och 10, klass 2), natur i Göteborgs och Bohus län (objekt nr 69). De norra och mellersta delarna har av Skogsvårdsstyrelsen klassats som nyckelbiotop.

Kommunala planer

Norra delen av reservatet omfattas av detaljplan från 1991/1992 (motorväg vid Ljungskile mm). I detaljplanen anges området som natur, och allra närmast intill den korsande vägen mot Ljung som vägslänt. I översiktsplanen från 1990 utpekas området som särskilt värdefullt natur- eller kulturområde.

Internationell betydelse

Reservatsområdet sammanfaller till allra största delen med ett område som ingår i EU:s nätverk av skyddade områden, Natura 2000, enligt habitatdirektivet (92/43/EEG), objekt nr SE0520162 Bratteforsån.

Befintliga områdesskydd

De södra och mellersta delarna av reservatet omfattas av strandskydd enligt 7 kap 13 § miljöbalken.

Behov och motiv för skydd

Bratteforsåns dalgång har inom reservatsområdet höga naturvärden, både knutna till själva vattendraget och till den omgivande lövskogen. Dalgången är även av geologiskt intresse. Ån omges av en välutvecklad och i lerlagren djupt nerskuren ravin med ett flertal äldre skredärr. Själva biotopen ravin-skog är sällsynt i så utvecklad form och denna kvalitet är tämligen ensam i sitt slag i länet. Lövskogen hyser ett flertal signalarter samt rödlistade arter, bl a bland kryptogamer och mollusker.

Bratteforsån hyser en av länets största populationer av flodpärlmussla och är även en viktig reproduktionslokal för lax och havsöring. Bottenfaunan visar på mycket höga naturvärden, huvudsakligen beroende på förekomsten av flodpärlmussla och det stora antalet arter som återfunnits vid inventeringar. Vattendraget bedöms vara inte alls eller endast obetydligt påverkat av förorening och organiska näringsämnen.

Även fågellivet i ravinen är rikt med både rödlistade arter och Natura 2000-arter enligt Fågeldirektivet.

En förutsättning för att de höga naturvärdena ska bestå är att området skyddas mot bl a avverkning, exploatering, uttag av vatten och större avloppsutsläpp eller annan kemisk påverkan i vattenmiljön.

Länsstyrelsen anser att det är ett angeläget allmänt intresse att ge området ett långsiktigt skydd, och även av internationellt intresse, eftersom området ingår i EU:s nätverk av skyddade områden, Natura 2000.

Med hänsyn till områdets värden och reservatets syften kommer pågående markanvändning att försvåras avsevärt. Länsstyrelsen bedömer att områdets värden bäst ges ett långsiktigt skydd genom bildande av naturreservat. Reservatsföreskrifterna är främst avsedda att begränsa skador på mark och vatten samt växt- och djurliv. Vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap 25 § miljöbalken finner Länsstyrelsen att föreskrifterna motsvarar behovet av skydd för att reservatets syften skall uppnås. Beslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna för mark- och vattenområden enligt 3 och 4 kap miljöbalken samt med kommunens översiktsplan.

Ärendets handläggning

Bratteforsåns dalgång förankrades hos berörda markägare som Natura 2000-område under 1998. Regeringen fattade beslut samma år att föreslå området till EU-kommissionen som del av Sveriges bidrag till Natura 2000-nätverket. Länsstyrelsen tog under hösten 2002 initiativ till reservatsbildning av området. Avtal om köp eller intrångsersättning har vid beslutsdatum träffats med majoriteten av de berörda markägarna.

Förslaget till naturreservat har remitterats till Uddevalla kommun, Skogsvårdsstyrelsen och Sveriges geologiska undersökningar. Naturvårdsverket har inte fått förslaget på remiss i enlighet med verkets skrivelse 2002-01-30, dnr 312-1065-02 No. Samtliga remissinstanser har tillstyrkt reservatsbildningen. Beslut och skötselplan har redigerats i enlighet med inkomna synpunkter.

Berörda mark- och sakägare har under vintern 2003 förelagts med stöd av 24 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m m att yttra sig över förslag till beslut med föreskrifter och skötselplan. Inkomna synpunkter från berörda mark- och sakägare har i allt väsentligt tillgodosetts.

Vägsamfällighet vid Ljungsåvägen, Naturskyddsföreningen, Västkoststiftelsen, Bohusläns Museum, Göteborgs Svampklubb, Uddevalla Botaniska Förening, Västsvenska Entomologklubben, Ornitologiska föreningen i Göteborg och Bohuslän har fått förslaget för kännedom och eventuellt yttrande. Inkomna synpunkter har i stort sett tillgodosetts.

Uppllysningar

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen med stöd av 7 kap 7 § miljöbalken medge undantag från meddelade föreskrifter. Finns det synnerliga skäl får Länsstyrelsen helt eller delvis upphäva detta beslut.

Regeringen har med stöd av 7 kap 28 § miljöbalken förklarat större delen av området som särskilt bevarandeområde ingående i EU:s Natura 2000-nätverk, enligt direktivet 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (Habitatdirektivet). För att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i det särskilda bevarandeområdet krävs tillstånd, förutom om verksamheten eller åtgärden direkt hänger samman med eller är nödvändig för skötseln och förvaltningen av det särskilda bevarandeområdet. Länsstyrelsen får lämna tillstånd endast om villkoren i 7 kap 28 b § miljöbalken är uppfyllda, eller om regeringen har gett tillåtelse och villkoren i 7 kap 29 § miljöbalken är uppfyllda.

Ansvarsfördelning vid insektsangrepp eller liknande

Eftersom området i stort skall lämnas till fri utveckling skall vindfällen och stormskadad skog lämnas. Det ansvar som markägaren har enligt 29 § skogsvårdslagen kommer efter reservatsbildningen att vara statens ansvar.

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, se bilaga 5.

I detta ärende har länsöverdirektör Göran Bengtsson beslutat. Biolog Tord Wennerblom har varit föredragande. I handläggningen har också deltagit naturvårdsdirektör Sven Swedberg, länsantikvarie Bo Åkerström, arkitekt Margareta Wallin och länsjurist Erland Josefson.

Göran Bengtsson

Tord Wennerblom